

ПОЛИТИКИ

за ефектите од намалувањето на политичкиот простор за граѓанското општество -

Негативни ефекти од
антифеминистичките политики
и анти-родовите движења

ПОЛИТИКИ

за ефектите од намалувањето на политичкиот простор за граѓанското општество -

Негативни ефекти од
антифеминистичките политики
и анти-родовите движења

Хелсиншки комитет за човекови права

Автор: Сара Миленковска

Скопје, 2023 година

Овој документ за политики е креиран со финансиска поддршка на Федералното Министерство за надворешни работи на Сојузна Република Германија. Неговата содржина е единствена одговорност на Хелсиншкиот комитет за човекови права.

Вовед

Како продолжение на напорите на Хелсиншкиот комитет за човекови права во справувањето со негативните ефекти од антифеминистичките политики и антиродовите движења кои сè повеќе ги зајакнуваат нивните антидемократски и популистички дејствија, овој извештај служи како резиме на тие напори што се рефлектираат во создавањето на тркалезни маси, како и следење на порастот на тие ефекти во Северна Македонија. Овој извештај е направен како дел од регионалниот проект во соработка со „Граѓанска солидарност“.

Имено, анти-родовите движења се претставуваат како формални и неформални здруженија на граѓани, кои активно дејствуваат преку пропагандни кампањи, политичка мобилизација против родовата еднаквост како концепт, вредност и постулат на едно општество. Тие најмногу го користат наративот дека се претставници на загрижени родители, иако ретко го покажуваат својот вистински личен идентитет (стратегија на симболиката на обичните граѓани и тивкото мнозинство), а всушност се вмрежени на наднационално ниво со организации, верски здруженија и политички партии. Анти-родовата мобилизација игра улога во поширокиот културен конфликт околу модернизацијата: во овој случај „родот“ е развлечена категорија која служи како покривче за колективните стравови од промени, губење на националниот идентитет, прекумерното влијание на Западот и неговата културна хегемонија (антиродов и десничарски популизам). Тие движења имаат длабоко влијание врз македонското општество. Важно е да се напомене дека во јавната сфера постои зголемено разбирање за негативното влијание и безбедносните закани од анти-родовата политика, па на пример: првичните состаноци беа направени во 2022 година во декември, каде што беа присутни само неколку активисти и невладини организации, но до крајот на овој проект во 2023 година, и невладините, институциите и медиумите се обидуваат да создадат колективен напор во отпорот на регресот на македонското општество. Ова е добар напредок, но од друга страна, подемот и влијанието Антиродовите движења и политики ја зајакнаа својата позиција и направија институционални промени со бришење на родовата еднаквост на локално ниво и запирање на процесот на донесување на Законот за родова еднаквост.

Десничарските агенди постојано го гледаат феминизмот, родовата еднаквост и антирасизмот како проблематични, искористувајќи ги чувствата против „антиродовите“, антифеминистичките и антимигрантските прашања за да се собере поддршка за националистички, културни, религиозни или политички причини. Во моментот, постои глобален пораст на „анти-родови“ напади, кои се манифестираат во насилство насочено кон феминистките, ЛГБТКИ+ заедниците и институционализацијата на феминистичката теорија на универзитетите, невладините организации и владите. Овој бран на „антиродова“ агресија е исто така испреплетен со верски, етнички, културен и националистички

фундаментализам во различни контексти. Во овие поставки, родовата еднаквост често се оцрнува како странски концепт поврзан со зголемената миграција, либерализацијата или западнизацијата.

Мапирање на засегнатите страни (ГО, ХРД)

Систематското мапирање и анализа на овие засегнати страни, им овозможува на активистите и на граѓанското општество да можат да создадат сеопфатно разбирање за различниот пејзаж на организации и здруженија вклучени во создавањето демократски отпори на анти-родовата политика и да ја поддржат Северна Македонија кон родовата еднаквост и ЕУ интеграциите. Овој извештај се обидува да создаде план и да го води развојот на робусна коалиција која може ефективно да се залага за правата на маргинализираните групи и да придонесе за демократските процеси и напорите за интеграција во ЕУ. Дополнително, го мапира местото каде може да се развие потенцијална соработка а исто така, и ни овозможува да го видиме недостигот каде што треба да се здружат повеќе права на граѓанското општество и да имаат непоколебливо став против анти-родовите движења.

Засегнати страни во улога на создавање простор за продолжување на напорите за родова еднаквост:

Како дел од овој проект Хелсиншки организираше тркалезна маса на тема „Обраќање на стеснетиот простор за делување на граѓанските организации“. Дискусијата на тркалезната маса осветли разновидна низа гледишта, нагласувајќи го значењето на усвојувањето на сеопфатен и меѓусекторски пристап за разбирање на реперкусиите на политиките означени како антифеминистички и антиродови движења во контекст на демократијата. Ова повеќеслојно разбирање зема предвид различни аспекти кои се вкрстуваат и влијаат еден на друг, обезбедувајќи повеќе нијансирана перспектива за предизвиците со кои се соочува феминистичкото движење.

Бидејќи соработката со институциите и медиумите од страна на граѓанските организации ја поддржува целта за демаскирање на намерите на анти-родовите движења и нивните антидемократски дејствија: За време на тркалезната маса, претставници од невладиниот сектор се состанаа со значајни личности од институциите, вклучително и Министерството за труд и социјална политика, заедно со двајца пратеници и други наведени присутни. Примарниот фокус на дискусијата се фокусираше на императивот за подлабоко испитување на негативните последици што произлегуваат од ескалацијата на влијанието на антифеминистичките политики. Забележано е дека овие политики добиваат импулс во нивните антидемократски и популистички дејствија дека ги даваат своите ефекти и на локално ниво и во институционални рамки.

Клучен чекор од дискусијата беше итна потреба од значителна институционална посветеност за заштита на веќе направените чекори во родовата еднаквост, и на национално и на локално ниво. Оваа заложба вклучува не само признавање на важноста на родовата еднаквост, туку и активно спроведување на политики и практики кои ја поддржуваат и унапредуваат.

Учесниците, исто така, ја истакнаа важноста од градење на широка коалиција која ги вклучува не само оние кои се директно вклучени во феминистичкото застапување, туку и ранливите групи и други политички актери, како што се истражувачките центри и организации. Овој колаборативен пристап се смета за следен клучен чекор во зајакнувањето на феминистичкото движење во Македонија. Со создавање сојузи со различни засегнати страни, движењето може да го засили своето влијание и да одговори на поширок опсег на прашања, на крајот поттикнувајќи поинклузивна и поотпорна мрежа за застапување. Дополнително, дискусијата го истакна значењето на **внатрешното образование и споделување на знаењето во рамките на феминистичкото движење**. Ова подразбира зајакнување на свеста и разбирањето меѓу членовите за различните аспекти на феминизмот, интерсекционалноста и поширокиот социо-политички контекст. Ваквите внатрешни иницијативи за градење капацитети се сметаат за неопходни за создавање на обединет фронт, обезбедувајќи дека активистите се добро информирани и опремени да се справат со комплексноста на застапувањето за родова еднаквост во Македонија. Генерално, тркалезната маса ја нагласи меѓусебно поврзаната природа на овие стратегии и нивната колективна улога во консолидирањето и унапредувањето на феминистичкото движење во регионот.

За време на анализата (ноември и декември 2023 година) и активностите (јуни 2023 година) од тој состанок, постојат неколку клучни аспекти кои треба да се воведат во мапирањето на засегнатите страни, како што се **Платформата за родова еднаквост, Мрежата за заштита од дискриминација и Националната мрежа против хомофобија и трансфобија**. Тоа беа платформите кои исто така најостро го осудија повикот за протест на Македонската православна црква (МПЦ-ОА) упатен кон средината на јуни и спроведувањето на протестот на 29-ти, што беше создадено со единствена цел да се создаде притисок од јавноста за повлекување на предлог-законите за родова еднаквост и за правна регистрација од собраниска процедура.

Актуелни тенденции во граѓанскиот простор:

(законски ограничувања, екстра-правни бариери, рестриктивни политики, говор на омраза, вознемирување, заплашување или одмазда) насочени кон претставниците од граѓанскиот сектор во регионите

Тековната борба за родова еднаквост во Македонија и потребата за решавање на прашањата во рамките на сегашниот систем за унапредување на родовата еднаквост доведе до предложените законски решенија. Во средината која пружа отпор на

граѓанското општество против анти-родовите движења, се појавуваат неколку клучни прашања:

Растечка институционална поддршка за претставниците на антиродовите движења:

- Забележливите поместувања на локално ниво укажуваат на зголемена поддршка од институционалните сили кон антиродовите претставници.
- Политичките ограничувања дополнително го ограничуваат просторот за отпор на граѓанското општество, ограничувајќи ја ефикасноста на напорите за застапување.

Пречки за законодавниот напредок и рамка:

- Пречката за донесување на предложениот Закон за родова еднаквост, наменет да го замени Законот за еднакви можности на мажите и жените од 2012 година, означува пад на владината поддршка за родова еднаквост на национално ниво.
- Ова законодавно назадување предизвикува загриженост во врска со посветеноста за унапредување на родовата еднаквост на ниво на политика.
- Влијанието на анти-родовите движења се протега на назадување во законските рамки, како што е забележано во проблемот со кој се соочуваат предложените измени на Законот за матичните книги во 2020 година.
- Случајот на ЕСЧП од 2019 година, X против Поранешна Југословенска Република Македонија, истакна прекршување на Конвенцијата за човекови права, припишувајќи ја на недоволната правна рамка што ги попречува брзите и достапни процедури за корекција на регистрираниот пол во изводите на родените за трансродовите лица.

Диверзификација на претставниците на анти-родовото движење:

- Антиродовото движење демонстрира издржливост со диверзификација на своите претставници, користење на платформите на социјалните медиуми за да се воспостават нови страници и да се прошири опсегот на својата работа.
- Како дополнувања на Коалицијата за заштита на децата, Преземи одговорност, новите ентитети како Родителски фронт и други придонесуваат за оваа диверзификација, поставувајќи дополнителни предизвици за отпорот на граѓанското општество.

Улогата на верските водачи и Македонската црква:

- Мешањето на верските водачи и на Македонската црква не само што претставува директен напад на секуларноста на државата туку претставува и кршење на Уставот¹.

¹ <http://religija.mk/jakov-stobiski-zakonot-za-rodova-ednakvost-e-najgolemoto-zlo-protiv-zenata/>

- Ова мешање го нагласува непочитувањето на реалните животни ситуации на жените во земјата, поставувајќи прашања за одвојувањето на црквата од државата.

Ограничувања во јавниот простор - медиуми и е-медиуми:

- Во јавната сфера, ограничувањата се манифестираат во медиумите и е-платформите, каде што антиродовите движења вршат влијание.
- Манипулацијата со информации, цензурата или пристрасното покривање може да придонесе за искривен наратив што го попречува информираниот јавен дискурс за прашањата за родова еднаквост.

Наративен контекст:

- При навигацијата кон овие предизвици, за застапниците на родовата еднаквост и граѓанското општество станува клучно колективно да се занимаваат со овие повеќеслојни прашања. Ова вклучува стратегии против институционалната поддршка за анти-родовите претставници, застапување за инклузивни законодавни мерки, спротивставување на диверзификацијата на актери против родовите движења, заштита на секуларноста, реформирање на законските рамки и промовирање непристрасни наративи во јавниот простор. Само преку сеопфатен и колаборативен пристап може да се заштитат и прошират просторите за промоција на родовата еднаквост наспроти постојаните антиродови движења.

Согласно Законот за еднакви можности на жените и мажите, пред повеќе од десет години, на 20 февруари 2013 година, Собранието ја усвои „Стратегијата за родова еднаквост 2013-2020“ објавена во „Службен весник на Република Молдавија“, во која изразот „род“ е дефинирана еднаквост“ по изразот „родова еднаквост“. Во оваа национална стратегија, потпишана од претседателот на Собранието Трајко Вељановски, а изгласана во време кога ВМРО-ДПМНЕ има парламентарно мнозинство и извршна власт, се наведува дека „Родовата рамноправност е една од вредностите на уставниот поредок на Република Македонија.“ Но, тоа не се одрази во спроведувањето на политиките, или на некој закон, најјасно покажано со ограничувањата на правото на абортус и недостаток на пријавување во РН.

Родовата еднаквост е добро воспоставена заложба, не само на глобално, туку и на локално ниво, за што сведочи и донесувањето на „Стратегијата за родова еднаквост на заедницата на единиците на локалната самоуправа на РМ-ЗЕЛС 2018-2030 година“. Оваа стратегија оди подалеку од гледањето на родовата еднаквост само како човеково право; ја препознава како демократска вредност која треба да се интегрира во сите аспекти на локалниот живот (стр. 1).

Локалните самоуправи презедоа конкретни чекори за спроведување на родовата еднаквост, со формирање на комисии и усвојување на политики и стратегии во одредени општини. На пример, Општина Аеродром формираше Комисија за родова еднаквост во 2005 година.

Заложбата за родова еднаквост се протега на меѓународните организации, вклучувајќи ги ОН, Советот на Европа и ЕУ. ОБСЕ, во соработка со Собранието, издаде Прирачник за родова еднаквост и зајакнување на жените, нагласувајќи ја потребата од колективен напор од различни засегнати страни, вклучително државните институции, граѓанското општество, медиумите и академската заедница (стр. 11). Во Северна Македонија, ОН Жени, ентитет на Обединетите нации посветен на родовата еднаквост и зајакнување на жените, активно соработува со неколку државни институции. Стремежот за родова еднаквост е исто така составен дел на Целите за одржлив развој на ОН, особено Целта бр. 5, кој има за цел да постигне родова еднаквост и зајакнување на жените и девојките. Како членка на Советот на Европа, нашата земја е активно ангажирана во промовирањето на родовата еднаквост преку нејзиното учество во Комисијата за родова еднаквост. Оваа комисија, водена од „Стратегијата за родова еднаквост (2018-2023)“ е инструментална за обезбедување на интеграција на родовата еднаквост во сите политики на Советот на Европа.

Во контекст на преговорите за пристапување во ЕУ, Северна Македонија ги усогласува своите напори со „Стратегијата за родова еднаквост 2020-2025“, заедно со разгледување на препораките од годишните извештаи кои се однесуваат на родовата еднаквост. На пример, извештајот за 2022 година ја нагласува потребата од дополнителни мерки за промовирање на родовата еднаквост во медиумската индустрија (Извештај за Северна Македонија 2022 година). Ова ја нагласува тековната посветеност за унапредување на родовата еднаквост во рамките на преговорите за пристапување во ЕУ.

На пример, анализата насловена како „Родова еднаквост во време на родова дезинформација“, спроведена од Институтот за комуникациски студии (ИКС) се фокусираше на настани кои се протегаат од мај до јули тековната година, со особено внимание на извештаите поврзани со парадата на гордоста. Парадата (Skopje Pride 2023) и контрапротестот организиран од Македонската православна црква (МПЦ) и други конзервативни и верски организации во јуни. Со сеопфатно испитување на повеќе од 1.000 е-извештаи и со анализа на над 7.000 коментари објавени на Фејсбук како одговор на овие извештаи. Ова покажува дека отпорот кон оваа иницијатива стана очигледен бидејќи анти-родовите движења почнаа да шират дезинформации во врска со инкорпорирањето на терминот „родова еднаквост“ во предложеното законодавство. Згора на тоа, во нивниот дискурс, овие движења намерно го одвојуваат поимот „род“ од „родова еднаквост“. Оваа поделба станува фокусна точка за дополнителна манипулација, особено преку наводното вклучување на терминот „родов идентитет“ во контекст на новите законски мерки. Настрана од родовата дезинформација, во онлајн сферата има и префаќање на криминал од омраза и вознемирување.

Имено, кампањите за дезинформација се исто така оркестрирани од противници на „родовата идеологија“, термин кој, кога намерно се шири за да ја доведе јавноста во заблуда, целосно спаѓа во категоријата на дезинформации. Воочлива е корелацијата помеѓу напливот на антиродовото движење, карактеризирано со засилена мизогинија,

хомофобија и трансфобија, и порастот на руската пропаганда, особено по руската агресија против Украина². Пред 2022 година, руската пропаганда беше насочена кон Западот и Европа, со цел да поттикне раздор за прашањата за правата на ЛГБТИ+ меѓу земјите-членки на ЕУ и земјите кандидати. Иако руската влада не е единствениот анти-родов актер, таа се истакнува како „клучен актер“ во кампањите за странско влијание кои шират дезинформации за ЛГБТИ+ поединците во ЕУ (Извештај на ЕУ).

По руската воена агресија против Украина, порастот на кампањите за дезинформација против родовите претставува дополнителен етички предизвик за новинарството. Ова е особено точно бидејќи наративите исполнети со хомофобија, трансфобија и анти-родови чувства се составен дел на проруските кампањи за дезинформација. Овие кампањи се забележани не само во земјите-членки на ЕУ, туку и во Западен Балкан. Меѓу главните руски наративи за дезинформација е поимот „загрозени вредности“ на Запад, честопати мешајќи ги западните вредности со правата на жените, правата на ЛГБТИ+ и правата на другите малцинства. Препознавањето и одговорното известување за овие меѓусебно поврзани предизвици станува клучно за одржување на етичките новинарски стандарди и борбата против влијанието на дезинформативните кампањи врз перцепцијата на јавноста.

Од друга страна, на институционално ниво следните општини го исклучија терминот родова еднаквост или зазедоа цврст став против негово унапредување:

- Струмица
- Ново Село
- Кочани
- Гевгелија

Ограничувања на слободите како што се слободата на здружување, слободата на говорот или слободата на собирање

Пресекот на анти-родовите движења со ограничувањата на основните слободи претставува значаен предизвик за демократските вредности. Решавањето во македонскиот контекст на овие предизвици бара посветеност на заштита и поддржување на слободите на здружување, говор и собирање за сите поединци, поттикнувајќи инклузивно и демократско општество каде што може да се изразат различни перспективи без страв од одмазда. За време на собири и состаноци на активисти и луѓе кои работат во граѓанската област директно на прашањата за родовата еднаквост и сексуалноста³, има неофицијал-

² <https://ima.mk/2023/08/03/anti-rodovoto-dvizenje-vo-makedonija-i-ruskata-propaganda/>

³ <http://coalition.org.mk/archives/11998>

ни извештаи за вознемирување и дигитално и лично, смртни закани и неколку обиди за физички напади. Конкретни примери се следниве:

Влијание врз маргинализираните заедници:

Негативните последици од анти-родовите движења честопати непропорционално ги чувствуваат маргинализираните заедници, вклучително и ЛГБТК+ поединците и жените. Ограничувањата на слободите создаваат средина каде што овие заедници може да се чувствуваат маргинализирани, замолчени или обесхрабени да ги бараат своите права, придонесувајќи за поширока клима на дискриминација, но и насилство, бидејќи користат наративи за дехуманизација и деградација на луѓето кои доаѓаат од тие заедници. Познато е дека анти-родовите движења се насочени кон организации и групи кои се залагаат за родова еднаквост, ЛГБТК+ права и права на жените. Тие можат да користат тактики како што се кампањи за оцрнување, заплашување или правни предизвици за да го попречат функционирањето и здружувањето на овие групи. Ова ограничување на слободата на здружување ја поткопува различноста на гласовите во граѓанското општество, попречувајќи го извршувањето на инклузивни и правични општествени цели.

Слобода на здружување, Слобода на говор, Слобода на собирање:

Познато е дека анти-родовите движења се насочени кон организации и групи кои се залагаат за родова еднаквост, ЛГБТК+ права и права на жените. Тие можат да користат тактики како што се кампањи за оцрнување, заплашување или правни предизвици за да го попречат функционирањето и здружувањето на овие групи. Ова ограничување на слободата на здружување ја поткопува различноста на гласовите во граѓанското општество, попречувајќи го извршувањето на инклузивни и правични општествени цели.

Критичарите во анти-родовите движења може да се обидат да ги поттиснат различните перспективи со ограничување на слободата на говорот. Ова поттиснување може да се манифестира преку онлајн вознемирување, закани или кампањи за замолчување на поединци, активисти или организации кои се залагаат за родова еднаквост. Со задушвање на отворениот дијалог и изразување на различни гледишта, овие движења ја поткопуваат демократската вредност на слободата на говорот. Анти-родовите движења се мешаат во јавни собири или настани кои промовираат родова еднаквост и човекови права, особено на локално ниво. Обидите да се нарушат или спречат мирните собири ја нарушуваат слободата на собирање, камен-темелник на демократските општества. Таквите активности не само што го попречуваат остварувањето на демократските права, туку придонесуваат и за застрашувачки ефект, одвраќајќи ги поединците од учество во јавниот дискурс и застапување.

Вонредни мерки и ограничувања поради пандемијата COVID-19 кои несразмерно ги погодија граѓанските актери и добрите практики на граѓанското општество реагира на ограничувањата

КОВИД-19 пандемијата поттикна имплементација на мерки и ограничувања, што влијаеше на различни аспекти на општеството. Меѓу значително погодени беа граѓанските актери и практиките за пофалба што ги воспостави граѓанското општество за да одговори на овие ограничувања. Овој поширок контекст во Северна Македонија ја поставува основата за разбирање како овие предизвици доведоа до одредени ранливости и можности за кампањи за дезинформација.

Во македонскиот случај, каде што силно се почувствуваа последиците од КОВИД-19, извештаите покажуваат дека пандемијата и напорите за вакцинација станаа фокусни точки за кампањи за лажни вести и дезинформации. Овие кампањи, како што беше забележано во анализата на Цветовиќ и Величковска, не само што ги таргетираа наративите за јавното здравје, туку станаа и инструментални за почетокот и растот на анти-родовите движења и политики. Потеклото на анти-родовото движење во македонското општество е директно поврзано со дезинформациите што се шират на страниците создадени за ширење лажни информации за вакцинација, КОВИД-19 и образовните политики.

Платформите за дезинформација што се појавија за време на пандемијата еволуираа во извори за анти-родови движења, придонесувајќи за поширок транснационален модел на погрешни наративи. Наративите, како што се идентификувани во деталните анализи, покажаа ниво на софистицираност, имитирајќи ги трендовите забележани во анти-родовите кампањи на транснационално ниво, како што тоа е тренд во другите региони. Оваа врска го нагласува влијанието на пандемијата не само врз јавното здравје, туку и врз информативниот пејзаж, каде што дезинформациите стануваат алатка за обликување на социјалните и политичките агенди. Ова треба да се следи во 2024 година, поради тоа што има избори.

Поточно, Европскиот парламентарен форум за сексуални и репродуктивни права изрази загриженост за двојната закана од анти-родовите движења. Покрај нивната улога во обликувањето на регресивни политики за родова еднаквост, овие движења станаа безбедносна закана поради нивното потпирање на странско влијание како примарен извор на финансирање и градење капацитети. Ова означува поширок и посистемски предизвик кој се протега надвор од непосредната здравствена криза, нагласувајќи како последиците од пандемијата се разбрануваат низ општествените структури, влијаејќи не само на јавното здравје, туку и на пошироките прашања поврзани со родовата еднаквост, безбедноста и странското влијание.

Препораки:

Преку различни делови од овој извештај имаше решавање на клучните празнини, свесноста за ситуацијата и потенцијалниот простор за промени. Со имплементирање на овие препораки, може да се развие повеќеслоен пристап за спротивставување на антиродовите движења. Ова вклучува градење мрежи за соработка, преобликување на јазикот за пошироко разбирање, спроведување темелно истражување за демаскирање на актери, справување со чувствата против естаблишментот преку стратешка комуникација и приспособување на пораки до одредени целни групи. Целта е да се создаде сеопфатен и инклузивен наратив кој промовира родова еднаквост и се спротивставува на реториката за поделби што ја пропагираат анти-родовите движења. За време на тркалезната маса, учесниците, особено активистите споделија конкретни и детални препораки врз основа на нивното искуство, знаење и аспирации:

1. Мапирање и создавање на сеопфатна листа на поддржувачи и сојузници:

- *Цел:* Да се развие сеопфатна листа на новинари и претставници од граѓански организации.
- *Пример:* Воспоставување платформа за соработка каде што новинарите и претставниците на граѓанското општество ќе можат да споделат сознанија, да ги координираат напорите и колективно да се занимаваат со анти-родови наративи. Ова поттикнува мрежа за информирано известување и застапување.

2. Развој на нова терминологија и дискурс:

- *Цел:* Воведување образовен и инклузивен јазик за да се спротивстави на елитистичкиот и одвоен дискурс.
- *Пример:* Да се иницира кампања за видливост во герила стил која воведува пристапна и едукативна терминологија. Ова би можело да вклучи создавање привлечна содржина, инфографици и кампањи на социјалните медиуми за да допре до поширока публика.

3. Консолидација на Платформата за родова еднаквост:

- *Цел:* Да се зајакне постоечката платформа за родова еднаквост за да се зајакне соработката и да се засилат напорите за застапување.
- *Пример:* Организација на редовни состаноци, вебинари или конференции кои обединуваат различни засегнати страни, вклучувајќи активисти, академици и креатори на политики, за размена на идеи, споделување ресурси и координирање на стратегии.

4. Демаскирање на анти-родови актери:

- *Цел:* Спроведување на темелно истражување за да се откријат и разберат актерите кои стојат зад движењата против родовите.
- *Пример:* Формирање истражувачки тимови или соработка со академски институции за да спроведат длабински истраги, да објавуваат извештаи и да ги демаскираат изворите на финансирање, стратегиите и мотивациите зад антиродовите движења.

5. Пакет за пораки и комуникација против естаблишментот:

- *Цел:* Да се решат чувствата против естаблишментот преку развивање насочени комуникациски пакети кои го поедноставуваат и хуманизираат дискурсот.
- *Пример:* Да се направи наратива која резонира со различни групи, нагласувајќи ги заедничките вредности и цели. Да се искористат социјални медиуми, подкасти и кампањи за да се допре до сегменти од населението под влијание на реториката против естаблишментот.

6. Целни комуникациски стратегии:

- *Цел:* Приспособување на пораките да резонираат со специфични групи подложни на анти-родови идеологии.
- *Пример:* Идентификување на клучните демографски карактеристики, како што се верските заедници или младите, и развивање на насочени комуникациски стратегии кои се однесуваат на нивните грижи, ги разоткриваат митовите и го истакнуваат позитивното влијание на родовата еднаквост врз нивните животи.

7. Промоција на придобивките од родовата еднаквост:

- *Цел:* Артикулирање на придобивките од родовата еднаквост за јавноста преку позитивни и конструктивни наративи.
- *Пример:* Отворање кампањи за подигање на свеста кои прикажуваат примери од реалниот живот за позитивните резултати од родовата еднаквост, нагласувајќи ги економските, социјалните и културните придобивки. Активирање на младите како застапници и амбасадори за родова еднаквост преку иницијативи фокусирани на младите, образовни програми и ангажирање содржини на дигитални платформи.

Присутните го истакнаа значењето на поттикнувањето робусна коалиција која се протега надвор од границите на традиционалните феминистички кругови. Овој поширок сојуз има за цел да вклучи повеќе ранливи категории во општеството, заедно со ангажирање на различни политички актери како што се истражувачките центри и организации. Надградувајќи се на основата поставена од феминистичкото движење во Македонија, следниот критичен чекор вклучува консолидација на напорите за формирање обединет фронт против антиродовите агенди.

Во дискусијата беше истакнато дека внатрешното образование и споделувањето знаење се клучни компоненти на овој колективен потфат. Со цел да се зајакне коалицијата и да се зајакне нејзината ефикасност, тековното образование во рамките на движењето и ширењето на знаењето играат клучна улога. Ова вклучува поттикнување на подлабоко разбирање на нијансираните вкрстувања во рамките на анти-родовите движења и развивање стратегии за нивно спротивставување.

Во суштина, дискусијата на тркалезната маса ја истакна меѓусебната природа на предизвиците што ги поставуваат антидемократските и антиродовите движења. Повикот за институционална посветеност, формирање на поширока коалиција и внатрешно образование колективно претставуваат стратешки патоказ за унапредување на феминистичкото движење во Македонија и ефективно спротивставување на повеќестраните прашања претставени од антиродовите агенди.

Библиографија

1. [USAID/NORTH MACEDONIA GENDER ANALYSIS REPORT JULY 2019](#)
2. [COMMENTS ON THE LAW ON THE ASSEMBLY AND THE RULES OF PROCEDURE OF THE](#)
3. [ASSEMBLY FROM A GENDER AND DIVERSITY PERSPECTIVE 2020](#) (OSCE)
4. [БЛАГОСОСТОЈБАТА И БЕЗБЕДНОСТА НА ЖЕНИТЕ 2019](#) (OSCE)
5. [WOMEN IN POLITICS, GENDER-BASED VIOLENCE AND SECURITY FOR WOMEN HUMAN RIGHTS DEFENDERS IN ALBANIA, BOSNIA AND HERZEGOVINA, KOSOVO, MONTENEGRO, NORTH MACEDONIA AND SERBIA 2020](#) (Kvinna till Kvinna, 2020)
6. [Родов информатор за политичарки, 2022](#) (Реактор)
7. [Како Антиродовите движења ја уназадуваат состојбата на родовата еднаквост и борбата против родово базирано насилство](#)
8. [Anti-gender narratives and disinformation widespread in the media | Institute of Communication Studies](#)
9. [WHO IS AFRAID OF GENDER? ANALYSIS OF THE KEY NARRATIVES AND STRATEGIES OF THE ANTI-GENDER MOVEMENT IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA](#)

